

การเยียวยาความเสียหายในคดีคอลเซ็นเตอร์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542¹

Compensation for damages in Call Center Cases under
the Anti-Money Laundering Act, B.E. 2542 (1999)

สรชา สุเมธวานิชย์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Sorracha Sumethavanich

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

E-mail: sorracha.nn@gmail.com

Received: July 30, 2025; Revised: April 21, 2026; Accepted: May 8, 2026

บทคัดย่อ

การฉ้อโกงด้วยการหลอกลวงทางโทรศัพท์หรือคอลเซ็นเตอร์ เป็นการกระทำความผิดที่มีผู้ตกเป็นผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปี 2568 พบว่ามีผู้เสียหายในจากคดีคอลเซ็นเตอร์ กว่า 380,000 คดี คิดเป็นมูลค่าความเสียหายสูงถึง 2.5 หมื่นล้านบาท² แต่สัดส่วนของผู้เสียหายที่ได้รับการเยียวยากลับมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด ซึ่งข้อมูลจากรายงานผลการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประจำปีงบประมาณ 2568 พบว่ามีผู้เสียหายที่ได้รับแจ้งให้มารับการ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "การฟอกเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมไซเบอร์และแนวทางการนำทรัพย์สินมาสร้างกองทุนเยียวยาผู้เสียหาย" ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปี พ.ศ.2568

² สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, "สตช. เปิดสถิติภัยไซเบอร์ปี 68 คนไทยสูญเสีย 2.5 หมื่นล้านบาท มีอาชญากรใช้ AI ล่อเหยื่อ," สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2569, <https://www.royalthaipolice.go.th>.

คุ้มครองสิทธิหรือได้รับการเยียวยาความเสียหายเพียง 13 คดี³ ในขณะเดียวกัน คดีคอลเซ็นเตอร์กลับเป็นคดีที่ผู้เสียหายมักไม่กล้าไปแจ้งความร้องทุกข์และไม่กล้าเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้กับบุคคลอื่นฟัง เนื่องจากรู้สึกอับอาย เครียด คับแค้นใจ หรือกังวลใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเงินที่สูญเสียไปนั้นเป็นเงินจำนวนมาก แม้ในปัจจุบันจะมีการออกกฎหมายใหม่ขึ้นมาหลายฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาการดำเนินคดีคอลเซ็นเตอร์อันเป็นคดีที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งเรื่องการแปรสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้กลายเป็นทรัพย์สินดิจิทัลหรือทรัพย์สินมูลค่าสูงอื่นๆ การเปิดบัญชีม้า เพื่ออำพรางตัวตนของผู้กระทำความผิดและทำให้เส้นทางการเงินมีความยุ่งยากซับซ้อนและยากต่อการติดตาม รวมถึงการที่ตัวผู้กระทำความผิดมักอาศัยอยู่ในต่างประเทศ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลให้การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษรวมถึงการนำทรัพย์สินมาชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายเป็นไปได้ยาก และแม้จะสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวมาได้ก็จะประสบกับปัญหาการเฉลี่ยทรัพย์สินให้แก่ผู้เสียหายทุกคนอย่างเท่าเทียมและได้สัดส่วนกับความเสียหาย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้เสียหายที่จะนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

บทความฉบับนี้ ได้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลถึงการตัดสินใจในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายในคดีฉ้อโกงด้วยการหลอกลวงทางโทรศัพท์หรือคอลเซ็นเตอร์นี้ว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง รวมถึงอุปสรรคทั้งในทางกฎหมายและในทางความเป็นจริงที่ส่งผลต่อการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และยังเสนอให้รัฐสร้างกลไกในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) เพื่อเป็นการลดต้นทุน เวลา และขั้นตอนของผู้เสียหาย รวมถึงจัดตั้งกองทุนเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในเบื้องต้น เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง โดยไม่ต้องรอให้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีก่อน

คำสำคัญ: อาชญากรรมทางเทคโนโลยี, คอลเซ็นเตอร์, ฉ้อโกง, ผู้เสียหาย, การชดเชยเยียวยา

Abstract

Call center fraud—or telephone-based deception—is a criminal offense that has claimed a vast number of victims. According to data from the Royal Thai Police for

³ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, "รายงานผลการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมของสำนักงานปป.ปป.ประจำปีงบประมาณ 2568," สืบค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2569, <https://www.amlo.go.th>.

the year 2025, there were over 380,000 reported cases of call center fraud, resulting in total financial damages exceeding 25 billion THB.⁴ However, the proportion of victims who receive restitution remains staggeringly low compared to the total number of affected individuals. Data from the Anti-Money Laundering Office (AMLO) judicial performance report for the 2025 fiscal year reveals that only 13 cases⁵ involved victims being notified to claim their rights for protection or compensation. Simultaneously, call center fraud is a crime that victims often hesitate to report or share with others due to feelings of shame, stress, resentment, or anxiety—especially when the financial loss is substantial. Despite the recent enactment of several new laws designed to address the unique complexities of call center crimes, significant hurdles remain. These challenges include: Asset Conversion: The transformation of illicit proceeds into digital assets or other high-value commodities. Mule Accounts: The use of "mule accounts" to mask the identity of perpetrators, creating convoluted financial trails that are difficult to track. Jurisdictional Issues: Perpetrators often operate from abroad, making it difficult to bring them to justice or recover assets for victim compensation. Asset Distribution: Even when assets are seized or frozen, authorities face difficulties in distributing those funds equitably and proportionately among all victims.

These factors play a critical role in a victim's decision to enter the justice system. This article examines the various factors influencing that decision-making process, as well as the legal and practical obstacles to victim restitution. Furthermore, it proposes that the State establish a One-Stop Service mechanism to reduce costs, time, and procedural burdens for victims. It also recommends the establishment of a

⁴ Royal Thai Police, "RTP Reveals 2025 Cybercrime Statistics: Thais Lose 25 Billion THB as Scammers Use AI to Hunt Victims," accessed April 12, 2026, <https://www.royalthaipolice.go.th>.

⁵ Anti-Money Laundering Office, "Report on Judicial Performance of the AMLO for the 2025 Fiscal Year," accessed April 12, 2026, <https://www.amlo.go.th>.

Preliminary Victim Compensation Fund to provide immediate relief—particularly for vulnerable groups—without requiring them to wait for the conclusion of litigation.

Keywords: Cybercrime, Call center, Fraud, Victim(s), Compensation

1. บทนำ

“แก๊งคอลเซ็นเตอร์ฆ่าคน เด็ก 14 ปี เครียดหนัก ทำป่วนเงินแสน”⁶

“รายสุดท้ายที่เท่าไร? สาวเครียดถูกมิจฉาชีพหลอกโอนเงินหมดบัญชี โอด
เรือข้ามฟาก จบชีวิตกลางเจ้าพระยา”⁷

“ ‘ฆ่าตัวตายหลังถูกกลุ่มคอลเซ็นเตอร์หลอกโอนเงิน’ ผู้หญิงสูงอายุใน
จังหวัดอุดรธานี ใช้เชือกผูกคอตัวเองจนเสียชีวิต หลังถูกแก๊งคอลเซ็นเตอร์โทรศัพท์มา
หลอก สูญเงินไป 3 แสนบาท”⁸

นี่คือพาดหัวข่าวในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เรามักจะเห็นปรากฏการณ์เหล่านี้บ่อยมากขึ้นในสังคม จนนำไปสู่คำถามที่ว่า เหตุใดผู้เสียหายเหล่านี้จึงเลือกที่จะจบชีวิตตัวเองแทนที่จะแจ้งความเพื่อดำเนินคดี หรือฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิด เกิดอะไรขึ้นต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมไทย

โดยปกติแล้วเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ทั้งทางอาญาและทางแพ่ง ในทางอาญาสภามรณำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษด้วยการจำคุก, ปรับ, หรือริบทรัพย์ ในขณะที่การดำเนินคดีทางแพ่งผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำความผิด

⁶ Ch7HDNEWS ข่าวออนไลน์, “แก๊งคอลเซ็นเตอร์ฆ่าคน เด็ก 14 ปี เครียดหนัก ทำป่วนเงินแสน,” Ch7HDNEWS, สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2568, <https://www.ch7.com/newstars/detail/806092>.

⁷ Petchpawee_k, “รายสุดท้ายที่เท่าไร? สาวเครียดถูกมิจฉาชีพหลอกโอนเงินหมดบัญชี โอดเรือข้ามฟาก จบชีวิตกลางเจ้าพระยา,” 3Plus NEWS, สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2568, <https://ch3plus.com/news/social/weekend/415941>.

⁸ วันใหม่ ไทยพีบีเอส, “ฆ่าตัวตายหลังถูกกลุ่มคอลเซ็นเตอร์หลอกโอนเงิน,” Thai PBS, สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2568, <https://www.thaipbs.or.th/program/WanmaiThaiPBS/watch/Ayd4uX>.

จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อชดเชยในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดของแก๊งคอลเซ็นเตอร์หรือการฉ้อโกงผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์นั้น เป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากการกระทำความผิดที่เกิดจากการหลอกลวงโดยทั่ว ๆ ไป เนื่องจากการกระทำความผิดที่เกิดจากการกระทำขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีขั้นตอนและวิธีการในการหลอกลวงที่เป็นขั้นเป็นตอน กระทำอย่างเป็นขบวนการ และใช้เทคโนโลยีเข้ามาทำให้การหลอกลวงมีความน่าเชื่อถือ รวมถึงช่วยให้การโยกย้ายทรัพย์สินเพื่อให้อุดพ้นจากการถูกตรวจสอบและติดตามเส้นทางการเงินทำได้ง่ายและมีความยุ่งยากซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ “บัญชีม้า” (mule account) หรือบัญชีที่ถูกเปิดขึ้นมาเพื่อใช้ทำธุรกรรมที่ผิดกฎหมายและอำพรางตัวตนของผู้กระทำความผิด⁹ หรือการใช้กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-wallet) ของผู้ให้บริการที่ไม่มีสถาบันการเงิน (non-bank)¹⁰ หรือการใช้บัญชีกระเป๋า คริปโต (cryptocurrency wallet) ที่ไม่ได้เปิดให้บริการผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับใบอนุญาตในประเทศไทย ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจจะโอนคริปโตแบบ Peer-to-Peer (P2P) หรือผ่านศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ในต่างประเทศ¹¹ รวมถึงการแปลงเงินให้อยู่ในรูปแบบของสินทรัพย์อื่น เช่น สกุลเงินดิจิทัลหรือคริปโตเคอเรนซี (cryptocurrency) หรือสินค้าที่มีราคาสูง ไม่ว่าจะเป็น นาฬิกา งานศิลปะ สิ่งของสะสม เครื่องประดับราคาแพง หรือวัตถุโบราณหายากต่าง ๆ¹² เป็นต้น

นอกจากการอำพรางตัวตนและเส้นทางการเงินด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้ว อาชญากรข้ามชาติเหล่านี้ยังใช้วิธีการฟอกเงิน (Money Laundering) หรือการนำเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือ เงินสกปรก (dirty money) มาผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกกฎหมาย หรือ เงินสะอาด (clean money) และสามารถนำมาใช้ในระบบเศรษฐกิจได้ตามปกติ¹³ ทำให้การติดตามทรัพย์สินมาชดเชยให้แก่ผู้เสียหายทำได้ยากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการนำตัว

⁹ ทศพล วรรณพชรณ, สรชา สุเมธวานิชย์, และภาสกร ฐีนาน, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การฟอกเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมไซเบอร์และแนวทางการนำทรัพย์สินมาสร้างกองทุนเยียวยาผู้เสียหาย (กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2568), 28.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, น.29.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, น.30.

¹² เรื่องเดียวกัน, น.31.

¹³ เรื่องเดียวกัน, น.32.

ผู้กระทำความผิดมาลงโทษและชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหาย ประกอบกับกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันที่แม้จะมีความพยายามออกกฎหมายเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายต้องปฏิบัติกลับเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิของผู้เสียหาย และเนื่องจากบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิจัย “การฟ้องเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมไซเบอร์และแนวทางการนำทรัพย์สินมาสร้างกองทุนเยียวยาผู้เสียหาย” ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดังนั้นในบทความนี้จะขอพูดถึงเฉพาะการเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายหลักอย่างกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายพิเศษ เฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เท่านั้น

2. การฟ้องผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์: กฎหมายที่เกี่ยวข้องและปัญหาทั่วไปในการบังคับใช้

โดยพื้นฐานแล้ว การฟ้องผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์หรือที่มักถูกเรียกรวม ๆ กับคดีที่มีลักษณะของการกระทำความผิดผ่านทางโทรศัพท์ว่า “คดีคอลเซ็นเตอร์” นั้นเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเฉพาะใน มาตรา 341 ที่บัญญัติให้ การหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง และการหลอกลวงดังกล่าวนี้ทำให้ผู้หลอกลวงได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม¹⁴ เป็นความผิดที่ยอมความได้¹⁵ โดยผู้เสียหายจะต้องแจ้งความร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด¹⁶ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการกระทำความผิดในคดีเหล่านี้เป็น

¹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341

มาตรา 341 ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

¹⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 348

มาตรา 348 ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้

¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96

มาตรา 96 ภายใต้งบับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่

ความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติและก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้าง การจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและนำทรัพย์สินมาชดใช้เยียวยาให้กับผู้เสียหายจึงทำได้ยาก ประกอบกับมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งนอกจากกฎหมายหลัก อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ยังมีกฎหมายพิเศษอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2568 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 เป็นต้น

สำหรับกฎหมายหลักแล้ว การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและนำทรัพย์สินที่ยึดหรือริบได้มาชดใช้เยียวยาให้แก่ผู้เสียหายนั้น มีกระบวนการและขั้นตอนที่ไม่สอดคล้องกับรูปแบบและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดในคดีคอลเซ็นเตอร์เป็นอย่างมาก โดยสามารถแบ่งปัญหาของการบังคับใช้ออกได้ดังนี้

ในชั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ กฎหมายอาญากำหนดให้ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดทางอาญาที่ยอมความได้ ซึ่งส่งผลถึงอายุความในการแจ้งความร้องทุกข์ กล่าวคือ หากผู้เสียหายไม่แจ้งความร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายก็จะไม่สามารถแจ้งความหรือร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้อีก นอกจากพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการแทน โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดกรอบระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด (ผู้ถูกจับ) ของพนักงานสอบสวนไว้สูงสุดไม่เกิน 84 วัน¹⁷ ในขณะที่การค้นหาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนในคดีคอลเซ็นเตอร์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน หรือหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในคดีคอลเซ็นเตอร์ที่เมื่อผู้เสียหายได้ทำการโอนเงินไปให้กับผู้กระทำความผิดแล้ว เงินเหล่านี้จะถูกโอนต่อกันเป็นทอด ๆ ผ่านไปยังบัญชีม้า และสุดท้ายถูกโอนออกไปยังบัญชีของผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศในรูปแบบต่าง

วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

¹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรคหก

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลาย ๆ ครั้งติดกันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางบัญชีธนาคาร กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-wallet) หรือบัญชีกระเป๋าคริปโต (cryptocurrency wallet) เป็นต้น ซึ่งปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานเหล่านี้นอกจากจะส่งผลกระทบต่อการติดตามตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ยังส่งผลต่อการตั้งข้อหาและฐานความผิดแก่ผู้ต้องหาอีกด้วย ในหลาย ๆ คดี เนื่องจากข้อจำกัดในการรวบรวมพยานหลักฐานทำให้พนักงานสอบสวนสามารถตั้งข้อหาได้เฉพาะความผิดฐานฉ้อโกง ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่ไม่สามารถตั้งข้อหาในความผิดฐานฟอกเงินได้ เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิในการได้รับการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย¹⁸ เป็นต้น

นอกจากนี้การกระทำความผิดในคดีคอลเซ็นเตอร์ยังถือเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา (Civil Cases Related to Criminal Cases) กล่าวคือ เป็นการกระทำที่เป็นความผิดทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาในคราวเดียวกัน โดยที่ในการพิจารณาคดีส่วนแพ่งศาลจะต้องรับฟังพยานหลักฐานในคดีส่วนอาญา¹⁹ ทำให้การดำเนินคดีส่วนแพ่งของผู้เสียหายมักจะต้องรอให้การดำเนินคดีส่วนอาญาเสร็จสิ้นลงก่อน ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อความล่าช้าในการได้รับการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายแล้ว ยังอาจส่งผลต่อการต่อสู้คดีของผู้เสียหายอีกด้วย กล่าวคือ ในคดีอาญานักงานสอบสวนต้องเร่งรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อส่งฟ้องต่อศาลให้ทันตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจทำให้ยังมีหลักฐานบางส่วนที่ไม่สามารถรวบรวมได้ทัน และหากนำพยานหลักฐานชิ้นใหม่เข้ามาในคดีภายหลังก็อาจก่อให้เกิดความลักลั่นของพยานหลักฐานอันเป็นการสร้างภาระให้แก่พนักงานอัยการในการพิสูจน์ความผิด พฤติการณ์เหล่านี้เมื่อถูกจำกัดด้วยกรอบระยะเวลาดังกล่าวจึงยิ่งทำให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาพิสูจน์ถึงความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน นอกจากนี้การที่การดำเนินคดีส่วนแพ่งจะต้องอาศัยพยานหลักฐานจากคดีส่วนอาญาที่ได้ดำเนินมาก่อน ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสดูแลพยานหลักฐานของผู้เสียหายก่อนที่จะถูกดำเนินคดีในส่วนแพ่ง จึงทำให้ผู้เสียหายอาจตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการต่อสู้คดีได้

¹⁸ ทศพล ธรรมศรพรรณ, สรชา สุเมธานิชย์, และภาสกร ญีนาง, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การฟอกเงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมไซเบอร์และแนวทางการนำทรัพย์สินมาสร้างกองทุนเยียวยาผู้เสียหาย (กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2568), 166.

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 46

มาตรา 46 ในการพิจารณาคดีส่วนแพ่ง ศาลจะต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา

ในขั้นตอนการฟ้องร้องคดี เนื่องจากคดีคอลเซ็นเตอร์เป็นคดีที่ความผิดสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกราชอาณาจักร ความผิดที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรก็มักเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกันหลายท้องที่ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่ออำนาจในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ แม้ในปัจจุบันจะมีคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 182/2566 ได้กำหนดให้ผู้เสียหายสามารถแจ้งความร้องทุกข์ในคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้ทั่วราชอาณาจักร และให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีต่อไปได้ก็ตาม แต่เมื่อคดีถูกส่งมายังพนักงานอัยการก็จะประสบกับปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องคดี เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจรับฟ้องเฉพาะคดีที่ความผิดเกิด อ้างว่าหรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของตนเท่านั้น²⁰ ส่งผลให้ในหลาย ๆ คดีมักมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเขตอำนาจศาลจนทำให้การดำเนินคดีล่าช้าออกไป ส่วนคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรหรือคดีที่ต้องหาอยู่นอกราชอาณาจักร นอกจากอำนาจฟ้องจะเป็นอำนาจของอัยการสูงสุดแล้วการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานก็ทำได้ยาก เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนโดยเฉพาะผู้ให้บริการเอกชนหรือหน่วยงานรัฐในต่างประเทศ

แม้ในการฟ้องร้องคดี ผู้เสียหายในคดีคอลเซ็นเตอร์จะสามารถได้รับการเยียวยาความเสียหายผ่านทางพนักงานอัยการได้²¹ และหากผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่ได้รับ ความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้²² และในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่เสียหายไปให้แก่ผู้เสียหายแล้ว

²⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 22

มาตรา 22 เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้น ...

²¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43

มาตรา 43 คดีลักทรัพย์ วิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ถ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดคืน เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย

²² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 วรรคแรก

มาตรา 44/1 ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

กฎหมายให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของตามคำพิพากษา²³ ส่งผลให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีด้วยวิธีการยึดทรัพย์สิน อาศัยสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งได้²⁴ แต่อย่างไรก็ตาม การริบทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญานั้น โจทก์หรือผู้เสียหายจะต้องนำเสนอสืบจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริง และทรัพย์สินนั้นจะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยตรงตามที่อัยการหรือโจทก์ฟ้องเท่านั้น²⁵ หากเป็นทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดได้ทำการเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมแล้วศาลจะไม่สามารถริบทรัพย์สินดังกล่าวได้ เนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นมิใช่ทรัพย์สินที่ได้มา ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด²⁶

²³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 50

มาตรา 50 ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา 43 มาตรา 44 หรือมาตรา 44/1 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของตามคำพิพากษา

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 274 วรรคแรก

มาตรา 274 ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกมาตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน อาศัยสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออาศัยสิทธิเรียกร้องได้ไว้ หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

²⁵ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), *แนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการฟอกเงินฝ่ายนิติบุคคลและธุรกิจงบบุคคล*, หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทรัพย์สินต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นเกมที่มีกำไรสูง และการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร, เสนอต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.), พฤษภาคม 2564, หน้า 80.

²⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32, 33

มาตรา 32 ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

มาตรา 33 ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ ทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

ในชั้นบังคับคดี กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้บุคคลภายนอกผู้ได้รับผลกระทบจากการบังคับคดีสามารถเรียกร้องสิทธิของตนได้ผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น การร้องขอให้ศาลปล่อยทรัพย์สินที่ยึด²⁷ การร้องขอส่วนแบ่งจากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาด²⁸ และการร้องขอในฐานะผู้อยู่อาศัย (กรณีบังคับคดีซบไล)²⁹ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ผู้กระทำความผิดอาจใช้เป็นช่องทางในการป้องกันหรือทำให้ทรัพย์สินที่ได้มานั้นไม่อาจถูกยึดหรืออายัดได้ โดยการโอนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปให้บุคคลภายนอกผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การจำนำ หรือจำนอง แล้วให้บุคคลดังกล่าวประวิงการบังคับคดีด้วยการอาศัยช่องทางตามกฎหมายนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การดำเนินคดีในคดีคอลเซ็นเตอร์ตามกฎหมายหลักนั้นก็ยังคงมีอุปสรรคในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนของพนักงานสอบสวนที่ถือเป็นด่านแรกของกระบวนการยุติธรรมในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อติดตามตัวผู้กระทำความผิดรวมถึงเส้นทางการเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้เสียหายถูกหลอกลวงไป อันเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน กลับถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องระยะเวลา ที่ทำให้เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างครอบคลุมเพียงพอ ส่งผลต่อไปยังอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการในการตั้งข้อกล่าวหาไปจนถึงการพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิด และแม้ว่าพนักงานอัยการจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยได้กระทำ

²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 323

มาตรา 323 ภายใต้อำนาจมาตรา 55 บุคคลใดกล่าวอ้างว่าจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้ หรือตนเป็นเจ้าของรวมซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินนั้นซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้แบ่งการครอบครองเป็นส่วนสัด หรือตนเป็นเจ้าของรวมในทรัพย์สินนั้นซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่เป็นทรัพย์แบ่งได้ หรือตนเป็นผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนในทรัพย์สินนั้นได้อยู่ก่อน บุคคลนั้นอาจร้องขอให้ปล่อยทรัพย์สินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนหรือเฉพาะส่วนของตน แล้วแต่กรณี...

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 324

มาตรา 324 บุคคลใดมีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้หรือได้รับส่วนแบ่งจากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้โดยอาศัยอำนาจแห่งทรัพย์สินสิทธิ บุริมสิทธิ สิทธิยึดเหนี่ยว หรือสิทธิอื่นซึ่งบุคคลนั้นมีอยู่เหนือทรัพย์สิน หรืออาจร้องขอให้บังคับเหนือทรัพย์สินนั้นตามกฎหมาย ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้...

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 353 และ 354

มาตรา 353 ในกรณีตามมาตรา 351(2) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติดังต่อไปนี้...

มาตรา 354 เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามบัญญัติไว้ในมาตรา 351 ให้ถือว่าบุคคลดังต่อไปนี้เป็นบริวารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา...

ความผิดตามฟ้องจริง และมีคำพิพากษาให้รับทรัพย์สินมาชดใช้คืนให้แก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่กฎหมายยังจำกัดให้ทรัพย์สินที่จะสามารถรับได้นั้น นอกจากจะต้องผ่านการนำสืบจนสิ้นสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องจริงแล้ว ยังต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยตรงและทรัพย์สินเหล่านั้นจะต้องยังไม่มีเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม และในขั้นตอนของการบังคับคดีหากมีบุคคลภายนอกคดีสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของตนหรือเป็นทรัพย์สินที่ตนมีสิทธิเป็นเจ้าของ ผู้เสียหายก็ไม่สามารถได้รับการชดใช้เยียวยาจากทรัพย์สินในส่วนนี้ได้

สำหรับการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายตามกฎหมายพิเศษ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 นั้น มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 5 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ผู้เสียหายที่จะมีสิทธิได้รับการเยียวยาความเสียหายตามพระราชบัญญัติฯ นี้จะต้องเป็น “ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน” ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ 1). ต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากความผิดมูลฐาน กล่าวคือ ความเสียหายที่ได้รับนั้นต้องเป็น “ผลโดยตรง” จากการกระทำความผิดมูลฐานนั่นเอง³⁰ 2). บุคคลดังกล่าวต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือก็คือต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย”³¹ 3). ต้องได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินที่สามารถกำหนดหรือคำนวณเป็นจำนวนเงินได้แน่นอน และมีพยานหลักฐานมาแสดงถึงความเสียหายเหล่านั้น 4). ต้องไม่อาจดำเนินการเพื่อขอคืนทรัพย์สินหรือชดใช้คืนความเสียหายได้ตามกฎหมายอื่น หรือดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล³²

³⁰ เฉลิยา พรหมพินิจ, “ปัญหาการคืนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2564), 106.

³¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49/1 วรรคสาม
ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามมาตรานี้ต้องเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดมูลฐานและไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น

³² เฉลิยา พรหมพินิจ, “ปัญหาการคืนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2564), 109.

ประการที่สอง คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ³³ได้มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว หรือหากในกรณีที่ยังไม่มีการออกคำสั่งดังกล่าวและคณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินแล้ว³⁴

ประการที่สาม สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงาน

ประการที่สี่ ผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องตามแบบที่เลขาธิการประกาศกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 90 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ประการที่ห้า พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นต่าง ๆ ของผู้เสียหายแล้วเสนอข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการธุรกรรมเพื่อพิจารณามีมติให้ดำเนินการขอให้ศาลมีคำสั่งให้นำทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไปคืนหรือชดใช้คืนหรือชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายต่อไป³⁵

จะเห็นได้ว่า แม้มาตรการการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะเป็นมาตรการทางแพ่งที่อยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง³⁶ แต่เนื่องจากเป็นมาตรการที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตัดวงจรอาชญากรรมด้วยการยึดเอาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งถือเป็นทุนในการก่ออาชญากรรมมาเป็นของรัฐ เพื่อลดแรงจูงใจและไม่ให้อาชญากรรมนำทรัพย์สินเหล่านั้นไปใช้ในการก่อ

³³ เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

³⁴ กฎกระทรวงการคืนหรือการชดใช้คืนซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน พ.ศ.2567 มาตรา 3

มาตรา 3 ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว หรือในกรณีที่ยังไม่มีการออกคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวและคณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ส่งเรื่องให้พนักงานอัยการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินแล้วแต่กรณี ให้สำนักงานประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงาน เพื่อให้ผู้เสียหายทราบและยื่นคำร้องตามแบบที่เลขาธิการประกาศกำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

³⁵ กฎกระทรวงการคืนหรือการชดใช้คืนซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน พ.ศ.2567 มาตรา 4, 5

³⁶ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 56 วรรคสาม

ทั้งนี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

อาชญากรรมได้อีก³⁷ ในการยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดิน³⁸ พนักงานอัยการจึงทำเพียงพิสูจน์ว่ามีความผิดมูลฐานเกิดขึ้นจริงและมีทรัพย์สินเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดมูลฐาน หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจริง ศาลก็มีอำนาจสั่งให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ทันที จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีฟอกเงินพนักงานอัยการไม่จำเป็นต้องพิสูจน์จนสิ้นสงสัยดังเช่นมาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา เพียงแค่พิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดก็เพียงพอ ดังนั้น ในการร้องขอให้ทรัพย์ตกเป็นของแผ่นดิน แม้จะยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หรือจำเลยในคดีความผิดมูลฐานถูกยกฟ้อง แต่หากมีการกระทำความผิดมูลฐานเกิดขึ้นจริงและศาลเชื่อว่าทรัพย์สินดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ศาลย่อมมีอำนาจสั่งให้ทรัพย์นั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ ซึ่งมาตรการนี้ถูกเรียกว่า “มาตรการทางแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน”³⁹ อันเป็นมาตรการที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยคำพิพากษาดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป

การเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานนั้น นอกจากมาตรการทางแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา คือ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดจะต้องถูกยึดหรืออายัดไว้แล้ว และผู้เสียหายจะต้องดำเนินการยื่นคำร้องต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มิฉะนั้น ผู้เสียหายก็จะไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการเยียวยาดังกล่าวได้ ซึ่งเท่ากับว่าหากผู้เสียหายมิเคยได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไม่ว่าต่อหน่วยงานใด ผู้เสียหายก็จะมีโอกาสได้รับการเยียวยาความเสียหายได้เลย

³⁷ เฉลียว พรหมพินิจ, "ปัญหาการคืนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542," (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2564), 47.

³⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49 วรรคแรก

ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว

³⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 6602/2550

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ เพื่อให้สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและช่วยให้ผู้เสียหายสามารถได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากการกระทำความผิดในคดีคอลเซ็นเตอร์ที่มีลักษณะข้ามพรมแดน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำพรางการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้กระทำความผิดหรือเส้นทางการเงิน รวมถึงการแปลงทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิด และแม้จะจับตัวมาได้แล้วก็ยากต่อการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด ในส่วนของผู้เสียหายที่แม้จะมีสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยา แต่หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายที่กำหนดให้ผู้เสียหายต้องเป็นผู้ดำเนินการหลัก ไม่ว่าจะเป็นการติดตามผลของคดีเพื่อยื่นคำร้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด การแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการได้รับการชดเชยเยียวยาของผู้เสียหายทั้งสิ้น

3. พีระมิตแห่งการหลอกลวงออนไลน์ (Pyramid of online scam tort): บันไดสู่กระบวนการยุติธรรม

แม้การฉ้อโกงผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์จะถือเป็นหนึ่งในความผิดทางอาญาที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีแพ่งได้ก็ตาม แต่ก็ถือเป็นหนึ่งในความผิดมูลฐานในคดีฟอกเงินที่ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยไม่ต้องอาศัยคำพิพากษาของศาล ซึ่งถือเป็นมาตรการทางแพ่งที่ทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสได้รับการเยียวยาความเสียหายมากกว่ามาตรการทางกฎหมายแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ในการฟ้องคดีแพ่ง การกระทำละเมิดถือเป็นฐานความผิดที่ถูกนำมาใช้เป็นฐานในการเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนมากที่สุดฐานหนึ่ง ซึ่ง ศาสตราจารย์ เดวิท เอ็ม เองเกล⁴⁰ ได้เขียนถึงทฤษฎี “พีระมิตของกฎหมายละเมิด” (Pyramid of Tort) ขึ้น อันเป็นทฤษฎีที่ทำลายมายาคติหรือความเชื่อของชาวอเมริกาที่เชื่อว่าคนอเมริกาต้องการขึ้นศาลทุกครั้งเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือความ

⁴⁰ Professor David M. Engel

เสียหายเกิดขึ้น⁴¹ เดวิดแบ่งขั้นตอนการเดินทางของผู้เสียหายในความผิดฐานละเมิดที่จะนำไปสู่กระบวนการยุติธรรมออกเป็น 7 ระดับซึ่งอธิบายผ่านรูปทรงพีระมิด โดยให้ฐานของพีระมิดแสดงถึงจำนวนความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดทั้งหมดซึ่งถือว่ามีจำนวนมากที่สุด และฐานของพีระมิดในชั้นต่อ ๆ ไปที่แสดงถึงจำนวนของคดีละเมิดที่น้อยลงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงยอดพีระมิด

เดวิดอธิบายว่าฐานของพีระมิดเป็นจำนวนความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดในสังคม พีระมิดชั้นที่ 2 เป็นความเสียหายที่ผู้เสียหายคิดว่าเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลอื่น พีระมิดชั้นที่ 3 เป็นคดีที่ผู้เสียหายตกลงใจว่าจะเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้น พีระมิดชั้นที่ 4 เป็นชั้นที่ผู้เสียหายนำคดีเข้าปรึกษาทนายความ พีระมิดชั้นที่ 5 เป็นชั้นที่ทนายได้ยื่นฟ้องต่อศาล พีระมิดชั้นที่ 6 เป็นชั้นที่คดีอยู่ในการพิจารณาตัดสินของศาลยุติธรรม และชั้นที่ 7 เป็นชั้นที่คดีได้ขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์⁴² ซึ่งทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจนว่าแท้จริงแล้วคดีละเมิดไม่ได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทุกคดี และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถผ่านไปถึงชั้นอุทธรณ์

(รูปที่ 1 พีระมิดของกฎหมายละเมิด (Pyramid of Tort))

⁴¹ Engel, David M. "บทบาทของกฎหมายที่มีต่อชีวิตสามัญชน: กฎหมายละเมิดและนโยบายสังคม," *นิติสังคมศาสตร์* 2, ฉ.1 (2547) 148.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 150.

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำแนวคิดพระมิตของกฎหมายละเมิดดังกล่าวมาพิจารณาประกอบการฉ้อโกงผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์แล้วจะพบว่า เราไม่สามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการอธิบายกระบวนการดำเนินคดีของผู้เสียหายในคดีฉ้อโกงผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์ได้ เนื่องจากเป็นคดีที่มีรูปแบบเฉพาะไม่เหมือนกับคดีละเมิดทั่วไป กล่าวคือ ผู้เสียหายในคดีฉ้อโกงฯ นอกจากจะมีความรู้สึกอับอายจากการตกเป็นผู้เสียหายเพราะกลัวจะถูกมองว่าโง่ ไม่ทันโลกแล้ว ยังมีความเครียด ความวิตกกังวล ความรู้สึกผิด ความละอาย ความโกรธแค้น จนอาจนำไปสู่การป่วยเป็นโรคซึมเศร้าหรือมีอาการทางจิตอื่น ๆ⁴³ รวมถึงความรู้สึกผิดที่เป็นคนทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียเงินไปเป็นจำนวนมากจนอาจนำไปสู่ปัญหาครอบครัวและในบางกรณีอาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้⁴⁴ นอกจากนี้ความซับซ้อนของเส้นทางการเงินที่ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้การติดตามเส้นทางการเงินหรือการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดทำได้ยาก อีกทั้งการที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมักถูกโอนย้ายออกไปยังต่างประเทศและมักถูกแปลงสภาพให้เป็นทรัพย์สินดิจิทัลก็ยิ่งทำให้การติดตามยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวทำได้ยากยิ่งขึ้นไปอีก หรือแม้ในท้ายที่สุดพนักงานเจ้าหน้าที่จะสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาได้ แต่ก็เกิดคำถามตามมาว่า จะใช้หลักเกณฑ์ใดในการเฉลี่ยทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินเหล่านั้นมาเฉลี่ยให้กับผู้เสียหายทุกคนอย่างยุติธรรมและได้สัดส่วนกับความเสียหายที่ผู้เสียหายแต่ละคนได้สูญเสียไป สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เสียหายเกิดความสิ้นหวังที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายจนนำไปสู่การตัดสินใจที่จะไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้

จากเหตุผลดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เราไม่สามารถนำพระมิตของกฎหมายละเมิดมาใช้อธิบายกระบวนการขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายในคดีฉ้อโกงผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์ได้ทั้งหมด ในบทความนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวคิด **พระมิตแห่งการ**

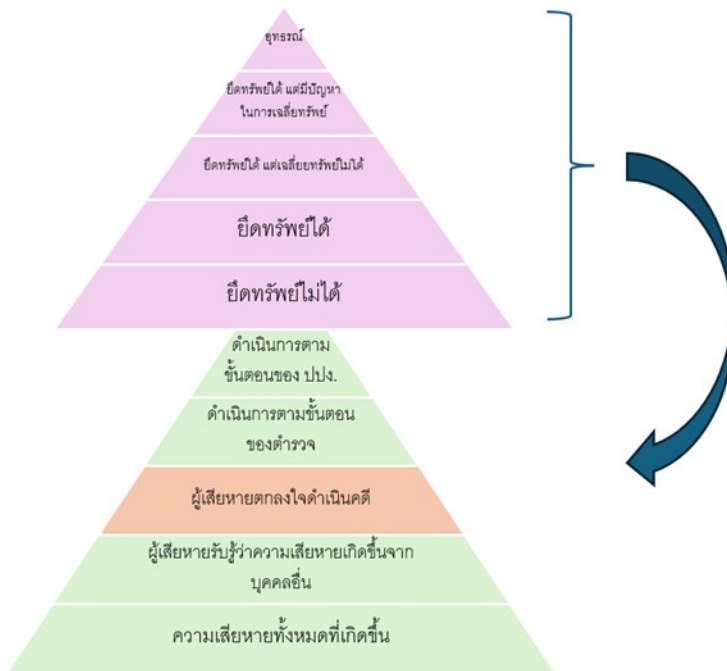
⁴³ 3 Plus News, “จิตแพทย์ เผย ‘แก๊งคอลเซ็นเตอร์’ 1 ในสาเหตุ ทำผู้ป่วยซึมเศร้าเพิ่ม,” *ch3plus*, 29 สิงหาคม 2566. <https://ch3plus.com/news/social/3mitinews/363937>.

⁴⁴ คมชัดลึกออนไลน์, “อดีตพนักงาน กฟผ. ร้อง ถูกแก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกลวงกว่า 4.2 ล้าน แจ้งความ ปอท.- สอท. กลับถูกปฏิเสธ,” *คมชัดลึกออนไลน์*, 25 กรกฎาคม 2565, <https://www.komchadluek.net/news/economic/520247>.

หลอกลวงออนไลน์ (Pyramid of online scam tort) ขึ้นใหม่ โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานมาจาก
พีระมิดแห่งกฎหมายละเมิด (Pyramid of Tort) ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านพีระมิด 2 องค์ คือ

พีระมิดองค์ที่หนึ่ง เป็นพีระมิดองค์ที่อยู่วางอยู่บนฐาน โดยมีทั้งหมด 5 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1
เป็นชั้นที่ความเสียหายจากการฉ้อโกงผ่านการหลอกลวงทางโทรศัพท์ได้เกิดขึ้นทั้งหมดในสังคม ชั้นที่
2 เป็นชั้นที่ผู้เสียหายรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่น ชั้นที่ 3
ผู้เสียหายตกลงใจที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ด้วยการแจ้งความดำเนินคดีหรือยื่นคำร้องต่อ
หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ชั้นที่ 4 เป็นขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ชั้นที่ 5 เป็น
ขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พีระมิดองค์ที่สอง เป็นพีระมิดที่วางอยู่เหนือยอดของพีระมิดองค์ที่หนึ่ง โดยในชั้นที่ 1
เป็นชั้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ
ความผิดมาได้ ซึ่งในชั้นนี้แม้ผู้เสียหายจะตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว แต่เมื่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่ไม่สามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดมาได้ กระบวนการเยียวยา
ผู้เสียหายก็ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ชั้นที่ 2 เป็นชั้นที่พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการยึด
หรืออายัดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดมาได้ ชั้นที่ 3 เป็นชั้นที่สืบเนื่องมาจากชั้นที่ 2 กล่าวคือ
พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาได้ แต่ทรัพย์สิน
ที่ได้มาอาจมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายบางคนอาจไม่ได้รับการชดใช้
เยียวยา หรือได้รับการชดใช้เยียวยาแต่ได้มาในจำนวนที่ไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ชั้นที่
4 ซึ่งเป็นชั้นสุดท้ายและอยู่ชั้นบนสุดของยอดพีระมิดอันเป็นชั้นที่คดีขึ้นสู่ศาลชั้นอุทธรณ์นั่นเอง

(รูปที่ 2 พีระมิตแห่งการหลอกลวงออนไลน์ (Pyramid of online scam tort))

จากแผนภาพของพีระมิตทั้ง 2 องค์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าขั้นตอนหรือบันไดในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายในคดีฉ้อโกงฯ มีความยุ่งยากซับซ้อนและเต็มไปด้วยข้อจำกัดทั้งทางกฎหมายและในทางความเป็นจริง ทำให้การตัดสินใจจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายในคดีฉ้อโกงฯ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เพราะถึงแม้ผู้เสียหายจะตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้วก็ได้ไม่ได้หมายความว่าตนจะได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ แตกต่างจากในคดีละเมิดธรรมดาที่ปัจจัยในการตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายมีความซับซ้อนที่น้อยกว่า

4. บทสรุป: สิ่งที่ยังคงเป็นอุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

แม้ปัจจุบันในคดีฉ้อโกงด้วยการหลอกลวงทางโทรศัพท์หรือคิตคอลเซ็นเตอร์จะมีการนำกฎหมายพิเศษอื่น ๆ มาใช้ควบคู่กับกฎหมายหลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมถึงนำทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ามีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้ผู้เสียหายตัดสินใจไม่นำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

หนึ่ง ระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนาน เนื่องจากคิตคอลเซ็นเตอร์มักเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมักใช้บัญชีม้าเพื่ออำพรางตัวตนและเส้นทางการเงิน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการทำยากต่อการติดตามมากขึ้นด้วยการโอนเงินเป็นทอด ๆ ผ่านการช่องทางออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางบัญชีธนาคาร กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-wallet) หรือบัญชีกระเป๋าคริปโต (cryptocurrency wallet) ประกอบกับข้อจำกัดของกฎหมายและปัญหาในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การติดตามตัวผู้กระทำความผิดรวมถึงเส้นทางการเงินทำได้ยาก

สอง โอกาสในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด นอกจากระยะเวลาในการดำเนินคดีที่ยาวนานแล้ว โอกาสในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดที่มีน้อยกว่าคดีประเภทอื่นก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้เสียหายเลือกที่จะไม่นำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

สาม โอกาสในการยึดอายัดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิด การที่ผู้กระทำความผิดมักใช้เทคโนโลยีในการอำพรางเส้นทางการเงินรวมถึงมีการแปลงสภาพเงินให้อยู่ในรูปของทรัพย์สินแบบอื่น ๆ ทำให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปได้ยากและยากต่อการติดตาม ประกอบกับช่องว่างทางกฎหมายที่ผู้กระทำความผิดอาจใช้เป็นช่องทางที่ทำให้การยึดอายัดทำได้ยากขึ้น หรือการที่ต้องใช้ระยะเวลาและพยานหลักฐานในการพิสูจน์ถึงความเป็นเจ้าของและการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ทำให้แม้จะสามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสามารถยึด อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชดเชยให้แก่ผู้เสียหายได้

สี่ การเฉลี่ยทรัพย์ การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่าตนไม่ใช่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด รวมถึงการที่ความเสียหายเหล่านั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่สามารถกำหนดหรือคำนวณเป็นเงินได้แน่นอน ถือเป็นภาระอย่างหนึ่งที่ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ตนเองต่อ

ศาล โดยเฉพาะผู้เสียหายที่อาจถูกหลอกให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการโดยมิได้มีเจตนาที่จะกระทำความผิด หรือการที่ผู้เสียหายต้องเป็นผู้ดำเนินการในการเรียกร้องค่าเสียหายด้วยตนเองโดยต้องปฏิบัติตามขั้นตอนภายในกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ เหล่านี้ถือเป็นภาระของผู้เสียหาย ซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายทุกคนที่จะสามารถเข้าถึงกระบวนการเหล่านี้ได้ แต่จะต้องเป็นผู้เสียหายที่มีความรู้ทางกฎหมายพอสมควรในอันที่จะเข้าถึงข้อมูลและคงไว้ซึ่งพยานหลักฐานของตนในอันที่จะพิสูจน์ตนให้ได้ความตามที่กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ และแม้จะเข้าหลักเกณฑ์ที่ได้รับการชดเชยความเสียหายแล้ว แต่การที่ต้องเฉลี่ยความเสียหายร่วมกับผู้เสียหายรายอื่น อาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดเชยเต็มตามจำนวนความเสียหายหรืออาจไม่ได้รับการชดเชยเลย

จากปัจจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหาย โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมที่มีความซับซ้อน ใช้เวลายาวนาน และมีจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลผู้เป็นผู้เสียหายจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้เบื้องต้นต่อสิทธิทางกฎหมายของตนในการที่จะเสนอคำร้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายตามสิทธิของตน

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหานอกจากจะต้องให้ความรู้แก่ผู้เสียหายถึงสิทธิหน้าที่ของตนตามกฎหมายแล้ว รัฐยังควรสร้างกลไกในการช่วยเหลือให้มีความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย และเป็นธรรมต่อผู้เสียหาย เช่น กำหนดช่องทางการร้องทุกข์ การติดตามคดี ไปจนถึงการเยียวยาความเสียหายแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายและลดภาระหรือความทับซ้อนการทำงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งกองทุนเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยไม่ต้องรอให้คดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นโดยเฉพาะผู้เสียหายในกลุ่มเปราะบางที่ไม่มีเงินทุนสำรองสำหรับการดำรงชีวิต กองทุนนี้จะช่วยให้ผู้เสียหายสามารถดำรงชีวิตต่อไปไม่ว่าจะสามารถยึด आयัตทรัพย์สิน หรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้หรือไม่ก็ตาม

References

- กฎกระทรวงการคืนหรือการชดเชยคืนซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน พ.ศ. 2567. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 141 ตอนที่ 14 ก (27 กุมภาพันธ์ 2567).
- คมชัดลึกออนไลน์. "อดีตพนักงาน กฟผ. ร้อง ถูกแก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกสูญกว่า 4.2 ล้าน แจ้งความ ปอท.-สอท. กลับถูกปฏิเสธ." *คมชัดลึกออนไลน์*. (25 กรกฎาคม 2565).
<https://www.komchadluek.net/news/economic/520247>.
- เฉลียว พรหมพินิจ. "ปัญหาการคืนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานแก่ผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542." *วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 2564.
- ช่อง 3. "จิตแพทย์ เผย 'แก๊งคอลเซ็นเตอร์' 1 ในสาเหตุ ทำผู้ป่วยซึมเศร้าเพิ่ม." *ch3plus.com*. (29 สิงหาคม 2566). <https://ch3plus.com/news/social/3mitinews/363937>.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). *แนวโน้มการฟอกเงินในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการฟอกเงินผ่านนิติบุคคลและธุรกิจบังหน้า ทัศนคติและนักบัญชี บริษัทนำเที่ยว ทรัสต์ต่างประเทศที่ดำเนินการในประเทศไทย การเล่นเกมที่มีการฉ้อโกง และการฟอกเงินผ่านองค์กรไม่แสวงหากำไร*. รายงานวิจัยเสนอต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.), 2564.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. "คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 182/2566. (2566).
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. "สตช. เปิดสถิติภัยไซเบอร์ปี 68 คนไทยสูญ 2.5 หมื่นล้าน มีจาชิปใช้ AI ล่าเหยื่อ." *สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. (12 เมษายน 2569).
<https://www.royalthaipolice.go.th>.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. "รายงานผลการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมของสำนักงาน ปปง.ประจำปีงบประมาณ 2568." *สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. (2568). สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2569. <https://www.amlo.go.th>.

วันใหม่ ไทยพีบีเอส. “ฆ่าตัวตายหลักถูกกลุ่มคอลเซ็นเตอร์หลอกโอนเงิน”. *Thai PBS*, สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2568.

<https://www.thaipbs.or.th/program/WanmaiThaiPBS/watch/Ayd4uX>.

Ch7HDNEWS. "แก๊งคอลเซ็นเตอร์ฆ่าคน เด็ก 14 ปี เครียดหนัก ทำป่วนสูญเงินแสน." *Ch7HDNEWS* ข่าวออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2568.

<https://www.ch7.com/newstars/detail/806092>.

Engel, David M. "บทบาทของกฎหมายที่มีต่อชีวิตสามัญชน: กฎหมายละเมิดและนโยบายสังคม." *นิติสังคมศาสตร์* 2. ฉบับที่ 1 (2547).

Petchpawee_k. "รายสุดท้ายที่เท่าไร? สาวเครียดถูกมิจอาชีพหลอกโอนเงินหมดบัญชี โดดเรือข้ามฝาก จบชีวิตกลางเจ้าพระยา." *3Plus NEWS*. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2568.

<https://ch3plus.com/news/social/weekend/415941>.